

SZOLNOKI LAPOK.

TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . 8 kor. Negyedévre . . . 2 kor.
Félévre 4 kor. Egyes szám ára: 16 fill.

Felelős szerkesztő:

HAY GEZA.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Szerkesztőség telefonszáma 52.

Kiadóhivatal telefonszáma 56.

Nyilt-tér sora 1 korona

Bank-reform.

Eszméken is, így tervekben is gazdag főispánunk — mint már múlt számunkban jeleztük — a megye nagyobb pénzügyintézetének igazgatóit, e hó 6-án egy bizalmas értekezletre hívta össze Szolnokba. Megjelentek e konferencián a helybelieken kívül jászberényi, mezőturi, karczagi és kisujszállási pénzügyintézetek igazgatói, kiknek előadta, hogy a kor igénye mindinkább sürgeti a vidéki bankok oly módu reformálását, hogy igyekezni kell — nem várva be a törvényes kényszerít. melynek alkalmazására készül a kormány — önkéntes intézkedések által elérni:

1-ször, a részvényekbe fektetett tőkék minél biztosabb jövedelmezőségét.

2-szor, a betétek minél nagyobb biztonságát.

3-szor, a kölcsönök kamatainak mérséklését.

A vármegyei takarékpénztárak alap és tartaléktőkéje megközelíti a hat millió koronát, betétként közül 40 millió korona van elhelyezve, a betéteknek majdnem teljesen megfelelnek a váltó kölcsönök.

Oly nagy számok ezek, melyek méltán megérdemlik a hatóságok figyelmét is.

Ha a különböző pénztárak mérlegét bárki tanulmányozza, nagyon meglepő tapasztalatokat szerezhet. Volt olyan takarékpénztár, amely a postadíjakból 6—700 kor. nyereséget mutatott ki, az iv és irásdíjak némely esetben meghaladták a pénztár tiszta nyereségét, némely helyen az átlagos kamatjövdelem még a 10 százalékot is meghaladta. Egy szóval, azt tapasztalhatni, hogy a verseny az adósok nagy kárára túltengésben és oly túltengésben van, mely az uzsorás kodáshoz igen közel áll. A túlságos verseny egyik igen hátrányos volta arra kényszeríti a pénztárakat, hogy könnyen és nagyobb kockázattal járó üzleteket is kössenek és ezen nagy kockázattal járó üzletek azután végeredményben az alap és tartaléktőkéket, továbbá a betéteket is kockázathatják.

Mínt hogy pedig a vármegyei takarékpénztárakba elhelyezett árvapénzek, községi különböző alapok és forgó tőkék milliókra mennek, a felettes hatóság előtt a takarékpénztárak sorsa nem lehet közömbös.

Hitel és pénzügyviszonyok tekintetében alig lehet három szomorubb év, mint a legutóbbi három év. Takarékpénztáraink ereje nagy próbára volt téve s mondhatni, hogy pénztáraink derekasan megállották helyüket.

A hitel és pénzügyviszonyok ujabban kedvezőbbre fordultak, melyeket vármegyénk közgazdaságának érdekében fel kellene használni.

Az első lépés erre a betétek kamatainak leszállítása volna, melynek magántán kellene vonnia a kölcsönök kamatának leszállítását is.

Kérlek ennélfogva az igazgatók véleményét, mert jól tudja, hogy a pénzügyintézetek ügyei, nagy megfontolást igényeinek, miután elhamarkodott intézkedés, bármilyen jóakaratu legyen is, könnyen nagy bajokat idézhet elő.

Szinte magunk előtt látjuk az egész jelenetet. Ott volt néhány vidéki bankdirektor, kiknek intézetei (tisztet a kivételéknél) a főispán szavaival élve »az uzsoráskodáshoz nagyon közel állnak«.

Ezek azután az udvarias jóhiszeműség által meghatva, nyájasan dörgölődnek ugyan, de a világért sem mondanak sem Á-t, sem B-ét, és nem határoznak egyebet, hanem hogy hivjanak össze még több kenyeres pajtást és azokkal egyetemben határozzanak máskor.

Az egész értekezletnek nincs egyéb haszna, mint-hogy a kormány megbizottja, a vármegye vezére — ki különben maga is első rangu pénzügyi kapaticzás — könnyörtelenül lerántja a leplet pénzügyintézetek egy részének (tegyük hozzá mi, hogy nagyobb részének) üzelméről és határozottan szemükbe vágja az »uzsora« szót.

Bizonyos, hogy ezek a bankok még egyszer értekezni fognak, lehet, hogy többször is, de hogy a 10 százalékos osztalékból és azok létrehozása eszközéről nem fognak lemondani: az is bizonyos, mert hiszen a természet fékezhetlen ösztöne hajtja a macskát az egérfogásra.

Vastag könyvet lehetne írni erről a szomorú thémáról, de korlátolt terünk miatt röviden csak a kibontakozás vezérszálaira kívánunk rámutatni.

Apró kölcsönöket felvevők nem tudnak máshova fordulni, csak ezekhez a bankokhoz, a nagy szolid pénzügyintézetek pedig kényelmesebbnek tartják nagy tételekkel dolgozni, mint ahányszor annyszor több munkát adó lappáliakkal vesződni.

Ugy a betétkamat mint a kölcsönkamát önkéntes leszállítása tehát pium desiderium addig, míg arra rajtok kívül álló körülmények nem kényszerítik.

Ezeket a körülményeket kell előidézni. Ha egyes nagy bankok a kézizálog üzletnél tudnak apróságokkal is foglalkozni, tehetik azt más kölcsönöknél is, különösen, ha egyszerűsítik és olcsítják a kölcsön felvétele körüli eljárást.

Minden még oly nagy pénzügyintézet is köteleztessék bármily csekély kölcsönt is adni és szerveztessék egy olyan forma eljárás, hogy a hitelképességet felelősség mellett hatóság konstatálja és a biztosítás szinte hivatalból eszközöltessék díjmentesen. Akkor a közönség mihamarább olcsó és gyümölcsöztethető pénzhez fog jutni.

Ezeknek törvénybe iktatása fog segíteni a bajon. De a kanduroknak bármily mézes-mázos ánkettek hiába ajánlgatjuk, hogy ne fogjanak többé egeret.

Tóth-Megyeri
TÓTH MÓRICZ
1834-1902.

Nem várta meg virágait. Nem nyitja még fehér koszorút az istenkegy, biboros szirmait a földi mogyoró, az illatos csombor kakukkfűvet nem tarkítják a boglárka buzogányai, nem hasad még a vassfü, a Kossuth csillag, mályva . . . a buczkán nem leng az árvalányhaj . . . nincs még ingoványok szélen illatos menta, apró virágú csillaghúr, nefelejts . . . a pusztá csak most kelt fel, most öltözik, nincs ily korán a zsenge füre egyéb hintve mint itt ott az örvénygyökér sárga kelyhecskéje.

Csak ott ahol; van ibolya.

Sok, sok ibolyát tegyünk a sírjára. Tisza-Dunaköz virágát a nagy magyar alföld forró szivü imádójának utolsó párnájára, a pusztá bucsúcsókját homlokára . . . hiszen jószágos szeme nem simogathatja többé végig egyforma szeretettel a pázsitok bársonyát, a sivatag kristályos homokját, a székfoltok kopott koldús gúnyját, a lápok tarka tükreit. E szemek tüze kialudt örökre.

Tóth Móricz szive elállott. Az a sziv, mely egész hosszú életen át folytonos harcban volt az értelemmel, mert míg ez hivatásszerűleg mindég vádolta az embert, az fáradhatlanul mentegette. Míg a királyi ügyész a rosszat, a bűnt kereste, kutatatta, hajszolta, addig Tóth Móricz útközben a szeretet, a részvét, a könyörület kezével gyűjtötte a mentségeket. Nem ott nevelkedett, hol a természet kataklizmákkal teremtve hegyeket emel, sziklákat repeszt, mélységeket hasít, zivatarokat gyűjt és villámokat szór, ott fejlődött, hol kláris állatok temetőjére párnányonként termő talajt borítanak a folyók, hol a rátakart bársonyos szőnyegre milliárd virágot himez a napsugár, hol ezüst fátyolt szó a délibáb, hol pillanatról-pillanatra szüntelen folyik a csendes kiegyenlítés és alkotás, békességben, szeretetben. Kiegyenlítés és alkotás, ezt a programot adta vele a magyar rónaság. Híven betartotta végig.

Az azúr kupola alatt elterülő rengeteg rónaság szabadságra nevelte, a természet, roppant látóköre kigyomlált belőle minden kicsinyességet. A tömegben nagyszerűség, a mikrokozmoszok bámulatosan együtt dolgozó világa munkásságot, a tündérképeket csillogtató fata morgana, fecskék érkezése, darvak távozása, ökönyál terigetése, ballangkoró rohanása poézist ültetett belé. Ősi családjának tradíciói, történet, hagyomány hazájáért rajongásba vezette míg az alföld magyar népének szivdobbanását hallgatva a fajszeretetének olthatlan tüze gyulladt ki.

A magyar gentry typusza volt. Annak az ön és czéltudatos magyar gentrynek, mely évszázadokon át a „sacrae coronae membrum“-ának érezte magát és a vármegyék apró küzdterein guerilla háboruban védte meg Magyarország közjogát török és német ellen, melyet a magyar enciklopedisták a XVIII. század küszöbén belevitték az európai művelődés sodrába, hogy azután mint nagy nemzedék 1848-ban a modern Magyarország alapjait rakja le. Ennek a nagy nemzedéknek volt fia, ki már tizenéves korában, atyjával, a barsi főszolgabíróval, honvéd fegyvert ragadt, hogy szuronyja hegyével védelmezze meg hazája szabadságát. Az eltiportatás után újból elővette a könyvet és húsz évvel később hazája becsületét helyreállítandó: Rádáynak segített a híres bölcsőt ringatni. Ő kért ítéletet Rózsa Sándortól Sisa Pistáig, az utolsó Heves megyei betyárig, vagy háromszáz iparszerű gonosztevő fejére. Egyik tevékeny megteremtője volt a magyar közbiztonságnak.

És e kedélytirtó, szivet elkérgesítő munkában, melyben mindenki más elfásult volna, ő megőrizte eszményiségét, megmentette az alföldön beletermett poézist. Mindenki más az undok büntettek mocsarában kútászva egy emberöltőn át, meggyűlöli az embert, ő még jobban megszerette és a legsötétebb lélekben is igyekezett felgyújtani a megengesztelődés mécsét.

Teljesen modern tudású jogász volt, de egy percig sem bürokrata: gyalog, lóháton folyton a szabadban hasonította át a tanultakat magyar igazságszolgáltatásra, mi talán sokszor megütöztetést keltett a mai falanszter-doktrinéknél, de élő igazság volt.

Két kötet elbeszélést irt emlékeiből nagy alanyiséggel

Igen értékes dolgok. Hogy eddig közkinccsésé nem váltak, ennek is maga volt az oka: megvesztegethetetlen nagy idealizmusában azt hitte, hogy nélkülözni lehet a reklámot. E füzetekben jellemzi önmagát ez a nem méltányolt magyar Boz, az ő búskomor humorjával, az özvegyek, árvák, szegények, elhagyottak határtalan Szeretetével.

Sok könnyel kísérték utolsó útjára, de mennyivel több perget le közelben, távolban: a magánybau.

Mennyi hálás ajak fakadt a gyász napjaiban szavakra:

Áldja meg az Isten hálót porában!

Tóth Móricz — tóth-megyeri Tóth Dániel és draskóczi Milecz Róza fia — 1834-ben Aranyos Maróton született Bars megyében, mely törvényhatóságnál atyja 1828-tól 1849-ig mint esküdt szolgabíró, majd főszolgabíró szolgált. A szabadságharc alatt atyjával együtt a 14 éves fiú a honvédseregbe lépett és mint őrmester kapitulált Komáromban. Az ötvenes évek elején özvegyen maradt, atyja bernátfalvi Földváry Ceátt vette el feleségül és az osztatlan Földváry nemzetség uradalmi felügyelője lett Dunavecscén, hol csakhamar maga is birtokot szerzett. Móricz fia Pesten tanult, ott nyerte el 1865-ben az ügyvédi oklevelet. Csakhamar Pest vármegye törvényszékéhez választották meg a nagy tudású és rokonszenves fiatal embert ügyésznek és mint ilyent 1869-ben az a kiténtetés érte, hogy törvényszékének egy tanácsával együtt mint egyik ügyész, Rádához Szegedre delegáltatott. Maga írja egyik művében: „Az itt felmerült bűnesetek ötezer számig emelkedtek s míg az előnyomozatokat a királyi biztosság közegei vezették, addig — a büntények elbírálására a kormány Pest megye törvényszékét küldötték ki s ezen nagy bizalmi küldetést a vármegye elfogadva, a boldog emlékezetű Nyáry Pál indítványára: Szilassy István másodalispánt, négy törvényszéki bírót, közöttük a most is élő Hindy Kálmánt, két tiszti-ügyészt, melyeknek egyike e sorok írója, a másik pedig a nagy jogtudós Edvi Illés Károly volt és egy jegyzőt, az oly fiatalon elhalt későbbi országgyűlési képviselőt. Halász Bálintot választotta meg, kik működésüket a várban már 1869. év közepén megkezdvén, végtárgyalásaikat a nyilvánosság mellett, nagy hamar folyamatba tették és egész 1871. év végéig folytatták. A mikor azután a királyi bíróságok kinevezetvén, az Aradról delegált kir. törvényszéknek adták át a be nem fejezett ügyeket“. Hogy mily ember feletti munkát végeztek, azt alig lehet elképzelni. A királyi bíróságok szervezésekor Karczagra neveztek ki és ott volt a törvényszék megszüntetéséig, annyira megnyerve a büszke kún város szeretetét, hogy Karczag diszpolgárának választotta és haláláig képviselője volt a megyei törvényhatóságban.

A nyolczvanas évek elején Egerben találjuk mint királyi ügyészt nagy munkában, a megyei híhetetlen slendrián folytán rémesen elszaporodott kapezabetyárság kiirtásában. Az erkölcsök annyira meg voltak lazulva, hogy egyik betyár a székvárosba: Egerbe szemtelenkedett és együtt pezsgőzött egy előkelő korcsmában az egész uri frekvenciával, mely úszott a betyárromantika pikáns örömeiben. Természetesen ez veszedelmes súrlódásba hozta a megyével, mely nyílt háboruskodássá fajult, midőn a kormány Vidróczki Marczai többszörös rablógyilkos elfogatására a katonai karhatalmat, nem a főispán, hanem az ő rendelkezésére bocsátotta. A kortespolitika csakhamar kibékítette a főispánt azzal, hogy Tóth Móriczot Debreczenbe helyezte át. Azonban Hajdu megyét sem találta jobbnak Hevesnél, a megsértett hétszilváfások odiuma oda is elkísérte. Így azután Szolnokra helyeztette át magát, hol az elhanyagolt bürtönügyek humánus rendezésében elévülhetlen érdemeket szerzett. Néhány évvel ezelőtt betegeskedni kezdett, a túlzott sport: lovaglás, vadászat, megtámadta vasszerzetét és 1898-ban nyugalomba vonult. A pihenése napjaiban irta „Zenekonás emberek“ című elbeszélő kötetét, sőt ujságot is óhajtott indítani és tárgyalásban volt lapunk szerkeztésének átvételére nézve. Fájdalom, erre a szándékára már nem mehetett. A megyei társadalomnak dédelgetett, kedvence volt, mindenki becsülte, mindenki szerette, annál nagyobb aggodással szemlélték egészségének fokozatos hanyatlását.

Hétfőn, e hó 14-én reggel még kilovagolt 10¹/₂ óraker érkezett haza és hozzá méltó áldott nejének — a Szatmár megyei alispán nővérének: lázári Nagy Clementinának — panaszkodott, hogy rosszul érzi magát. Ledőlt egy pamlagra és azonnal megkezdte a végküzdelmét a halállal. Ő vesztett. Tizenegy óraker örökre lehunyta a szemét.

A család még aznap a következő gyászjelentést adta ki:

Özvegy Tóth Mórné szül. **lázári Nagy Klementina** mint feleség, **Tóth Dezső és neje, özv. Dömötör Dávidné** szül. **Tóth Izabella és gyermekei, Tóth Zoltán és családja, Tóth Ferencz és családja** mint testvérek, valamint sógorai és sógornői, a nagyszámu rokonság nevében is fájdalommal telt szívvel jelentik a feledhetetlen jó férj, testvér, sógor és rokonnak

tőrei és tótmegyeri TÓTH MÓR

nyug. kir. ügyész, Karozag város díszpolgárának

Szolnokon folyó évi április hó 14-én, életének 68. boldog házasságának 37-ik évében történt gyászos elhunytát.

Az elköltözöttnek földi maradványai Szolnokon folyó hó 15-én d. u. 5 órakor a gyászháznál végzendő ev. ref. egyházi temetési szertartás után, Pusztá-Darócson április 16-án d. e. 11 órakor fognak örök nyugalomnak átadatni.

SZOLNOK, 1902. április hó 14-én.

BÉKE LEBEGJEN ÁLMAI FELETT!

A villámszikra gyorsaságával terjedt el a gyászhir a városban, a megyében, megdöbbenést keltve mindenfelé. Barátai tisztelői siettek mély kegyeletüknek kifejezést adni és csakhamar szebbnél szebb koszorúk fedték a ravatalt, melyekből a következőket sikerült feljegyeznünk:

Az özvegy koszorúja minden felírás nélkül.

Szeretett nagybátyjuknak — Béla, Ida, Pál.

Kedves Mórícz bátyjuknak — Irma, Géza, Sándorka.

Szeretett Mórícz bácsinak — Márta és Panczi.

Szeretett jó bátyánknak — Zsiga és Malvin

Szeretett sógorunknak — Mári és Laczi.

Hálás szeretettel — A Nagy testvérek.

Szeretett keresztapjának — Mariska.

Isten veled! Hű barátod Dr. Lenk Gusztáv.

Régi barátsága jeléül — Lippich család.

Tóth Mórnak, a régi hű barát emlékének.

Szeretettünk veled marad — Lipsey Mór és családja.

Szerető barátjának — a Zrumetzky család.

Felejthetetlen barátja emlékének — Okolicsányi István.

A szolnoki királyi ügyészi kar — a szeretett kartársnak.

A szolnoki királyi törvényszék bírói kara — munkatársuk emlékének.

Szolnoki mezőgazdasági takarékpénztár.

Az osztrák-magyar bank — váltóbíráójának.

Kedden délután 5 órakor végezték az ev. ref. egyház ritussza szerint a temetési szertartást óriási közönség jelenlétében. Ott volt a megyei székvaros és a vidék egész intelligenciája élén a hatóságokkal. Egy ez alkalomra alakult úri dalárda éneke nyitotta meg a gyászünnepélyt, azután Csékey István ev. ref. lelkész mondott el egy meghatóan szép, a halott érdemeit méltató imát. Majd Dr. Átányi kir. ügyész beszűzta el a minden szívet megfacsaró, minden szemből könyvet fakasztó remek beszéddel:

Kedves kartársunk!

Eljöttünk hozzád, hogy tova szálló lelked erejéből merítsünk, hogy az általad megjelölt nyomokon haladva, kötelességünket jól betölthessük. Eljöttünk, hogy kölcsönözzünk acélos szeplőtlen jellemedből, törhetlen munka kedvedből és korszakot átölelő széles látókörödből. Eljöttünk, hogy igazságszereteted hagyj ránk örökül, vezess el minket amaz ősi forráshoz, a természethez, melynek felkent áldozója valál s melyből, mint a legfőbb igazságok örök kútjából merítettél talizmányát a jónak, a szépnek és az igaznak.

Kedves bajtárs, szeretett barátunk! A folyam tulsó partján szerető kéz által ültetett, ápolt és felnevelt fák égbe nyuló koronája hirdeti a tavaszt és árasztja szét éltető illatát. A tavaszi enyhe szellő megrezgeti az ágakat és azoknak zizegése, susogása bánatos zokogásként hat a szívre. Nincs többé a szerető, a gondozó kéz, árván maradtatok. Mit ér már nektek a tavasz, tavasz is csak a zordon télnek sorvasztó éjszakája.

Am a te lelked megdicsőült kartárs, mely a természet imádásában szerezte meg nemes zománczát, az ébredő tavaszszal elszállott az örök tavasz szebb honába, hol nincs a szenvedélynek perzselő nyara, nincs a bánkódó léleknek lassú hervadása és nincs a szenvedésnek, a kinnak zord tele. Isten veled!

Az énekkar gyászdala után, kocsira emelték az érczkö-porsót és vágy ötven kocsin, gyalog néhány száz rokontól, baráttól, tisztelőtől kísérve kivitték a pályafőhöz, ott még egy-

szer búcsúztatta a pap és még egyet énekelt az úri dalárda . . . azután elvitte a gőzös Szatmár megyébe Pusztá-Darócra a lázári Nagy család sírboltjába . . .

A tavaszi éjszakában száguldott utoljára végig a nagy magyar rónán. Nem halotta a falusi harangok esti üdvözlését, nem halotta a ménések, gulyák, nyájak csengőjét, a karikások pattintását, nem halotta a nád zizegését, bibiczek sirását, ezé-lák kiáltását, száresák dürrögését, vízi csirkék pityegését . . .

Nem látta, hogy egy vén ordas róka, hogy kerget egy megszorult tapsifülest a síneken keresztül . . .

Azt sem látta, hogy cseppou egyik könnyem a másik után a papirosra itt irásközben . . .

Nem hall, nem lát már semmit! Rohan feltartóztathat-lanul a vak, siket éjszakába, melynek ugyan lesz-e hajnala, ébredése?

L e s s z.

H I R E K.

Előfizetési felhívás!

Tisztelettel felkérjük mindazokat, kik lapunk eddigi szá-mait megtartották, de az előfizetési összeget még nem küldöt-ték be, azt mielőbb hozzánk juttatni kegyeskedjenek.

Előfizetési díj:

Egész évre	8 korona
1/2 évre	4 korona
1/4 évre	2 korona
Egyes szám ára	16 fill.

Tisztelettel

a «Szolnoki Lapok»
kiadóhivatala.

— **Gyászhir.** A szolnoki tanítószá s a vármegyei tanító-testület egyik érdemes tagja Gombkötő N. János nyugalmazott tanító életének 69. évében f. hó 16 án reggeli 3 órakor elköltözött az élők sorából. Temetése általános részvét mellett folyó hó 17-én d. u. 3 órakor ment végbe, fia Gombkötő Győző városi jegyző a posta épületben birt lakásáról. A tanítótestület tagjai s az I. ker. fiúiskolák felsőbb osztályu növendékei gyász zászló alatt vonultak a halottas házhoz. A temetőben Polónyi Mátyás vármegyei tanítótestületi elnök mondott búcsu beszédet, mellyel könnyeket csalt a gyászoló gyülekezet szeméibe. A család a következő gyászjelentést adta ki:

Alant írottak megtört szívvel jelentik, hogy a legjobb atya, nagyatyja és após Gombkötő N. János nyugalmazott néptanító életének 69. évében f. hó 16 án hajnali 3 órakor hosszas szenvedés után Istenben megboldogult. A megboldogultnak földi maradványai f. hó 17. napján délután 3 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartásai szerint örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szent mise áldozat f. év ápril hó 18-án délelőtt 10 órakor fog az egek urának bemutatni. Áldás és béke lengjen porai felett! Gombkötő Győző, Gombkötő László, Gombkötő Dezső, Gombkötő Margit gyerekei, Gombkötő Győzőné, Gombkötő Lászlóné, menyei, Gutvay Béla veje, Gombkötő Magduska, Gombkötő Janka, Gombkötő Márta, Gombkötő Klára, Gutvay Katalin unokái.

— **Kórház bizottsági ülés.** Ma 20-án délelőtt 10 órakor ülést tart a vármegyei kórház bizottság, mely ülésen többek között fel van véve az élelmi cikkekre megtartott árlejtés eredményének eldöntése. Tudomásunk szerint a pályázatra három ajánlat tétetett s tekintettel azon körülményre, hogy mind három ajánlattevő cég teljesen megbízható, a legolcsóbb ajánlattevő fogja a szállítást elnyerni.

— **Az iparos ifjuság** f. hó 13-án megismételte műkedvelői előadását a „Tolonecz” népszínmű színrehozatalával. Szép sikert arattak. A hölgy szereplők közül elsősorban kieme lendőnek tartjuk Lutz Erzsikét (Angyal László). E bájos teremtést szívesen néztük. Megjelenése, alakítása oly jó volt, hogy becsületére vált volna egy harmad éves színiakadémiai

nővendékek. Mélabus hangon előadott dalaikat tapsokkal honorálták. Megérdemelte. Jól megállotta helyét Gábó Rózsika (Ördög Sára) is. Meghatóan adták elő Lutz Erzsikével a III. felvonásban drámai jelenetüket. Kovács Etelka (Krizsa, Kontra felesége) szerepéhez illően pergette kis nyelvét. Hizelegni is jól tudott Liszkának. Gábó Mariska (a bátor kis csacska zsidó leány), Feiksz Etelka, Korbély Rózsika, továbbá Deák Gizuska és Bartus Viktuska mindannyian szépen lejátszották szerepüket. A férfi szereplők közül Adler Miksa (Mravesák Johan) volt a legjobb Megjelenése első pillanatában már zúgó tapsvihar fogadta. Játékát mindvégig meg-megújuló tetszés nyilvánulások követték. Kupléit szünni nem akaró tapsokkal jutalmazták. Öltözéke, maszkja nagyszerű volt. — Horváth Kálmán (Miklós) nem kevésbé járult hozzá a sikerhez. Bartus Antal (Kontra Fridolin) ügyes játékával érvényre juttatta szerepében, hogy „az öreg kecske is megnyalja még a sót!” Volt is része a tapsokban. Kreitz Miklós (Lőrincz kis városi zsidó legény) szerepét kacagatóan játszotta le. Hatásos volt „bátor fellépése” Mravesák ellen; — majd összezúzta a — székét. Csapó Ferencz hű típusban mutatta be a bírót. Sikerült eltalálnia a jóízű hangot, mely leginkább jellemzi a paraszt bírót. A többi kisebb szerepet vívó férfiak is megállották helyüket. Az előadást kedélyes tánc-mulatság követte, mely világos virádatig eltartott.

— **Előléptetés.** Noga János szolnoki kir. adótitisz a pécsváradai kir. adóhivatalhoz ellenőrré neveztetett ki a m. kir. pénzügyminiszter által. A valóban szorgalmas és pontos tisztviselőnek ezen előléptetéshez mi is gratulálunk. A megüresedett állást a pénzügyminiszter Körper János szabadkai adóhivatali gyakornokkal töltötte be. — Bak Pál győri p. ügyi számgyakornokot pedig a szolnoki pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvétséghez számtisztte nevezte ki.

— **Felfüggesztett tisztviselő.** A közigazgatási bizottság e héten tartott ülésében Kazy János jászberényi kórház gondnokot állásától felfüggesztette. A felfüggesztést egy törvényszéki ítélet vonta maga után, amely ítélet fellebbezés alatt állván, legnagyobb valószínűség szerint a felsőbb bíróság által fel fog oldatni. Így tehát Kazy János felfüggesztése csak ideiglenes és, hogy állását, melyet mindenkor a legrövidebben töltötte be, a legrövidebb idő alatt ismét elfoglalja, több mint bizonyos.

— **Esküvő.** Mercz Ferencz városi tisztviselő, társadalmunk kedvelt alakja e hó 19 én vezette oltárhoz Eördögh Mariska kisasszonyt. Eördögh Géza nyugalmazott vármegyei iktató bájos és művelt leányát. Mi is boldogságot kívánunk az új párnak.

— **Koszorumegváltás.** A szolnoki kölcsönös segélyző szövetkezet náhai Gombkötő N. János választmányi tag ravatalára szánt koszoruja megváltásaként 10 koronát juttatott a „Szegény tanulókat segélyző egyesület” pénztárába.

— **A szolnoki kereskedelmi társulat** a múlt vasárnap tartotta évi rendes közgyűlését, melyen a jelentések letárgyalása után elhatározott, hogy a társulat az országos szövetséghez csatlakozik és a megrendelések gyűjtéséről szóló törvény hatályosabb végrehajtása tárgyában felterjesztést intéz a kereskedelmi miniszterhez. Az alapszabályok módosítása után a közgyűlés megejtette a tisztújítást, melynek eredményét lapunk jövő számában fogjuk közölni.

— **Festőművészek városunkban.** Főispánunk meghívására a hét folyamán több festőművész rándult le városunkba, hogy a művész-telepet megtekintsék és a lakásokat beoszthassák. Dr. Kohner Adolf vezetése mellett tekintették meg a helyiséget és választották ki a termeket. A leránduló művészek a jelenlegi művész gárda színe javát képezik. Itt voltak: Bihary Sándor, Fényes Adolf, Hegedüs László, Kernstock Károly, Mihalik Dániel, Olgay Ferencz, Pongrácz Károly, Szlányi Lajos, Kemeczey Jenő és Vaszary János festőművészek. A megjelentek a legszebb jövőt jósolnak a művész-telep részére, amennyiben annak berendezése, a műtermek célszerű beosztása, a világítás szempontjából annak technikai kivitele, valamint a kert parkirozása annyira kielégítette igényeiket, hogy már most kijelentették azt, hogy az év egyik szakát örömmel töltik körünkben. Délután folyamán Gruber József városi főjegyző, egyesületi titkár vezetése mellett hejárták a város környékét és elragadtatással beszéltek a déli verőfényben

ragyogó Tiszának stimmungteljes hangulatáról és levegőjéről. A művész-telep május közepén vagy június hó első napjaiban fog ünnepélyesen megnyitást és rendelkezésének átadatni. Ugy értesülünk, hogy az ünnepélyes megüvítés alkalmával Wlassits Gyula közoktatásügyi miniszter, ki ezen egyesületnek alapját rakta le, továbbá gróf Szapáry Gyula, az egyesület elnöke s végül az egyesület előkelő alapító és pártoló tagjai is szerencsétlenek bennünket látogatásukkal.

— **Czuczilisták Jászberényben.** E kis birtokokra osztott határu városban, hol „a termelési tényezők” épen a nép kezén vannak, teljesen úgy ahogy a szocializmus kívánja, szinte mutatkoztak legközelebb e társadalmi métegy mikróbai. Egy dologkerülő asztalossegéd egyéb szemenszedett semmitlen emberrel szövetkezve február hóban hozzalátott „Testvériség” hangzatos cím alatt egy „munkás önképzőkör” alakításához. Csakhamar negyvennégy tagot toborozottak össze és ezek között a vezető intelligenciát egy városi napidíjas és egy tönkrement borbély képezték, kik azután alapszabályokat állítva össze (alkalmasint valami központi recept után) a legártatlanabb képpel belügyminiszteri megerősítésért folyamodtak. A közigazgatás ismert nemtörődömségével szundikált és anélkül, hogy a rendőrség véleményét kikérte volna, felterjesztette a báránybörbe bújtatott alapszabályokat és azok mint a napokban a hivatalos lapban is olvasható volt — miniszteri jóváhagyást is nyertek. E 44 gyanus firma gyülekezése azonban szemet szurt a rendőrségnek és kapitányuk nyomozni kezdett. Egy csizmadianál tartott házmozgás azután kezébe adta a pénztárkönyvet a tagok névsoránál, továbbá az „önképzés” eszközeit a „Népszava” és „Nép olvasó könyvtár” szocialista lapokat egy csomó egyéb hasonló szellemű veszedelmes röpirattal együtt. Elkobzott egyúttal 13 korona 20 fillér pénztári készletet, melyet 10 filléres heti tagdíjából harácsolnak össze, a kihallgatásoknál azután maguk is bevallották, hogy „czuczilistáknak” akarták magukat kiképezni, „a termelési tényezőket társadalmisítani”, mert hát keserves dolog nézni a „nincs”-nek a „van”-t. A rendőri beavatkozás azután annyira inukba szállította a szocializmust, hogy ünnepélyesen lemondtak minden további akciózról és jobbulást ígértek. Derék rendőrkapitányuk első csirájában szétaposta az üszköt. Jelentést tett azonnal a főispánhoz és kérte a jóváhagyottan odaérkező alapszabályok visszaterjesztését a belügyminiszteriumhoz felvilágosításul a helyzetnek. Kicsi dolognak látszik és mégis nagy tanúságu példa. Ha mindenütt így jártak volna el az országban, nem volna a vidéken szocializmus, nem tartanának moustre-gyűléseket Mezőtúron.

— **Szintársulat jövetele.** Szalkay Lajos a miskolczi színház igazgatója egy héttel elhalasztotta idejövételét. A színházi jelentésben nem hozza fel az okát, csak azt jelzi, hogy az előadások sorozatát csakis e hó 28 án kezd meg „Svíhákok” ezimű operettel. Az elhalasztás okát nem keressük, de nem is tartjuk jó jelnek.

— **Elbocsájtott tisztviselő.** Lovász Árpád m. kir. állami végrehajtó, ki a szolnoki kir. pénzügyigazgatóságnál ezen állást mint ideiglenes tisztviselő töltötte be, a m. kir. pénzügyminiszter által állásától felmentetett. Most, amidőn a véglegesítés helyett felmentetett állásától, csodálkozásunknak adunk kifejezést a drákói szigorral hozott ítélet felett, amennyiben Lovász a Bartsik féle fegyelmi ügyben nem is annyira mint terhelt, hanem csak tanuként szerepelt.

— **Remek határozat.** A városi képviselő testület e hó 18-án tartott ülésében egyhangu szavazással elhatározta, hogy a gólya korcsmától a személy pálya udvarig öt méter szélességben, süveg alakú szegélyzettel ellátott, élére rakott téglaburkolatra épített keramit utat létesít. Az ut építésére negyvenezer korona költség szavaztatott meg.

— **Törvénykezés.** Az e heti törvényszéki tárgyalások sorozata nem mutatott fel valami érdekeset, valami részletesen megirni valót. Stankó János mezőtúri lakosnak megfertőztetési bűnpere, az enyhítő körülmények figyelembe vételével 6 havi börtön büntetési ítélettel lett befejezve. A kir. ügyészség által azonban megfellebbeztetett az ítélet.

Pomázi János és társai jászladányi lakosok amiért Hornyik csendőrt alaposan elagyabugyálták csak 2—2 heti fogságot kaptak. Hogy a büntetés a vádlottakra nézve ily enyhe volt, annak kell betudni, hogy Hornyik csendőr részeg állapotban szolgáltatott okot a bekövetkezett bűncselekményre..

Csekő Máté kuncsorbai lakos sikkasztási ügye felmentés-

sel végződött, a mennyiben a kir. törvényszék a vádlott elméleti állapotát a törvényszéki orvossal megvizsgáltatta, ki vádlottat nem tartotta beszámítható állapotban levőnek.

Íj. és idősb. Kasza János jászárokszállási lakosok súlyos testi sértési ügye idősb. Kasza Jánosra nézve kedvezőleg ítéztetett el, a mennyiben a kir. törvényszék a vád és következmények terhe alól felmentette, míg íjju Kasza Jánosra 8 hónapi börtönbüntetést mért.

Legérdekesebb tárgyalási nap volt 14-én, amidőn Vay Alajos, ennek neje és leánya foglalták el a vádlottak padját. Vádlottak 2000 koronát váltóra vettek fel Vajnic H. József bécsi sértéskezeskedőtől azon ezébből, hogy a kölesönvett összegért Vajnic részére dísznókat vesznek és szállítanak. A vádlottak be is vásárolták a dísznókat de más ezégeknek szállították. Vajnic sikkasztási pert akasztott a megkárosítottok nyakába, de a kir. törvényszék a vádlottakat felmentette, felhozván az indokolásban azon körülményt, hogy vádlottak az összeget váltóra kapták kölesön, és így azzal szabadon rendelkeztek.

A jövő heti végtárgyalások sorrendje a következő:

Április 21-én Vadasi Sándor és 4 társa jászberényi lakosok. Okirat hamisítás.

Fehér Zsigmond alattyáni lakos. Magánlaksértés.

Sós Julianna és 2 társa jberényi lakosok. Lopás.

Johancsik Péter és 1 társa jfényszarui lakosok. Lopás.

Április 23-án Váradai Sándor és 4 társa tiszakürti lakosok. Súlyos testi sértés.

Dávid Elek és 1 társa szelevényi lakosok. Lopás.

Baranyi József, Velkey Ferencz jászberényi lakosok. Hátóság elleni erőszak.

Arvai László és 1 társa kisujszállási lakosok. Lopás.

Április 25-én Kulifay Rozál kisujszállási lakos. Lopás.

Baricza Miklós tiszavárkonyi lakos. Magánlak sértés.

Vajda Ignác budapesti lakos. Csalás.

Pintér Mihály szolnoki lakos. Gondatlanságból okozott testi sértés.

Rocsa József rákóczi lakos. Erőszakos nemi közönség.

— **Uj vendéglős.** A Scheftsik kert bérlője az ottani vendéglőt Verseggy Mátyás jőnevű vendéglősnek adta át kezelésbe. Mint említettük, Verseggy kitűnő vendéglős és így keze alatt a helyiség virágzásnak fog indulni rövid idő alatt. Már 18-án este is rendezett egy halvaesorát, melyen szép számú intelligens közönség vett részt.

— **Súlyos csapás.** Czákó Péter közszeretet és tiszteletnek örvendő helybeli ügyvédet és kedves nejét súlyos csapás érte, 7 éves kis leányukat Vikuskát ragadta el a kéréllhetlen halál a szerető szülők karjaiból. Enyhítse fájdalmukat a jó barátok részvéte, melyben mi is osztozunk.

— **Városi közgyűlés.** E hó 16-án megtartott városi képviselőtestületi közgyűlésnek egyik érdekes tárgyát az képezte, hogy megállapítsák, vajjon a jegyzők rangfokozat szerint miképen osztályoztassanak. Biz ez a szám elmaradhatott volna, mert ezen ügyvel eskakis az egyenetlenség magva lett elhíntve. A felszólalók bármennyire tiltakoztak ellene, hogy felszólalásuktól távol áll a politika, mégis azok nagy részéből kilógott a lóláb. Nem volt ez egyéb, mint a politika egyik utójátéka, annyival is inkább, mivel mindenik jegyzőnek meg van a maga működési köre és teljesen egyre megy az, hogy ki az első, ki a második és ki a harmadik aljegyző. A szavazás eredménye Gombkötő Győző javára dőlt el s így 200 korona fizetési többletben részesült. Nem marad most már egyéb hátra, mint az, hogy a többi jegyzők fizetését is emeljük ily összeggel, mert hát egyenlő mérték kell mérni. A tárgyalások megkezdése előtt Janosó István városi képviselő interpellálta a rendőrkapitányt az iránt, hogy miért bírságolt meg több kereskedőt, a miért üzlete elé árukat raknak ki, holott ez máshol is, sőt Budapesten is bevett szokás? A rendőrfőkapitány elég helyesen indokolta meg válaszában eljárását. — sőt nagyon helyesen teszi, ha ezen a téren a legmesszebb menő intézkedést tesz, mert ez által sok esetben elejét veszi a tisztességtelen versenynek is. Ha így haladnánk, könnyen bekövetkezhetnének az is, hogy egy némelyek áruikat az utcára hordanák ki az üzlet elé és ott csapnának vásárt a járókelő közönséggel, a járda ugy is elég keskeny és az ily kikapcsolás a szabad közlekedést is nagyban akadályozza. Elfogadták a tanács azon javaslatát, hogy a kir. törvényszék és a mezőgazdasági takarékpénztár épület előtt levő bekerített területet

a város használatába vissza veszi s ennek megtörténte után a posta-épülettől a piacérig még ezidén sétányt létesít. A városi mérnök javaslatára elhatározta még a gyűlés, hogy a piactéri ártezi-kut medencéjét átalakíttatja, hogy a közönség vízszükségletét könnyebben kielégíthesse és így eleje vétessék a további tűrhetetlen piactéri esetepaténak.

— **Beduniak az állatkertben.** Hetven személyből álló beduin-esapat érkezett az állatkertbe: férfiak, nők és gyermekek, tevékkel, valódi arabs lovakkal és szamarakkal, hogy ügyességüket bemutassák. A karaván az El-Badair-törzsből való, mind szép növésű, izmos emberek, az izlam vallás követői. Külön kávéátorban zenészek és tánczosok szórakoztatják a látogatókat és valódi Mocca-kávéval ingyen kínálják a jelenlevőket, a kézművesek sátraikban mutatják be ügyességüket, míg a dervisek és varázslók a szabadban mulattatják a közönséget. Délutánonként lovas-mutatványokat rendeznek versenynyel egybekötve. A beduin-esapat csak két hetet tölt a fővárosban.

— **Horánszky Nándor. Megdöbbenéssel vettük fővárosi tudósítónknak lapunk zártakor telefon jelentését, melyben tudatja, hogy Horánszky Nándor kereskedelemügyi miniszter az este 9 órakor tüdőgyulladásban meghalt. Horánszky egy hosszú munkás élet után alig foglalta el magas állását, követője lett Tisza Kálmánnak a halálban.**

— **Még egy esküdtzéki tárgyalás.** Az esküdtzéki tárgyalások sorozatát még egygyel toldották meg: ugyanis Ranpaesek Sándor és Hegyi Mihály mezőturi lakosok gyilkossági kísérlete szintén ezen esküdtzéki tárgyalás sorozatába van felvéve május 14-re.

— **A The Mutual new-yorki életbiztosító társaság,** mely az életbiztosítás terén minden tekintetben a legelső helyet foglalja el, rövid idő előtt a legmagasabb kárösszeget folyósította, melyet életbiztosító társaság valaha kifizetett és a biztosított végrendeleti végrehajtójának a kötvényösszeg kiegyenlítésül egy millió dollárról, azaz öt millió koronáról szóló checket adott át. Feltűnést keltett egy évvel ezelőtt biztosítási szakkörökben, hogy a The Mutual Frank H. Peavey ur minneapolis-i lakos részére egy millió dollárról szóló kötvényt állított ki. — Daczára annak, hogy minden tekintetben kitűnő kockázatnak látszott, a melynél a hirtelen halál veszélye sokkal kevésbé forgott fenn, mint sok másnál, Peavey ur tüdőgyulladásba esett és rövid betegség után meghalt, miután kötvényére csupán két egyenként 48390. — dollára rugó évi díjat fizetett. A szokott óvatosságot ezuttal is szem előtt tartva, a „The Mutual“ a biztosított összeg háromnegyed részét viszontbiztosította, mint ezt minden ilyen nagy összegű biztosításnál teszi és ezért csak korlátolt a kárnak reá eső része: a hagyatéki gondnoknak küldött egy millió dollárról szóló checket azonban a „The Mutual“ állította ki és ennek ide mellékelte utánzata érdekes bizonyossága annak, hogy Peavey ur mily óvatossággal mérlegelte családjá boldogságának és üzlete fenntarthatóságának esélyeit. Kevés embernek nyílik közülünk alkalma ily magas összegről szóló checket láthatni és még kevesebbnek egy ilyet bírní: de kellemes az a tudat, hogy mindegyikünknek alkalma van egy ilyenre, vagy kisebb értékűre szereteteink jövőjének biztosítása céljából szert tehetni és családjunknak tartozunk azzal, hogy a jövőbe tekintsünk és arra gondoljunk, mi történnék, ha úgy mint Peavey ur az élők sorából hirtelen elszólíttatnánk. Nála nem forgott fenn annak feltétlen szüksége, hogy családja jövőjéről ilyképpen gondoskodjék, mert különben is gazdag ember volt, mégis belátta szükségét annak, hogy üzlete megvédése céljából kellően intézkedjék. Ezt nem azért tette mert talán közeli halálától tartott, hanem mert a váratlan bekövetkezésének eshetőségére gondolt. Tanulságos példa ez, nem csupán az életbiztosítást illetőleg, hanem arra nézve is, hogy mily gyorsan és simán folyósított a „The Mutual“ egy oly összeget, mely nagyobb volt mint a milyent a világ bármely életbiztosító társasága valaha kifizetett.

TÁRCZA.

A karabély. *)

Irta:

Lóth Móricz.

Ez előtt ötven évvel, az én édes jó apám egy deczemberi nap reggelén, kis zörgős zöld szekérbe befogatott és egy urat maga mellé ültetett, messze földre utazott el.

En azt az urat nem ismertem, csak azelőtt való éjjel szállott meg házuknál, a hova egy kegyetlen, ítélet időben érkezett; gyalog, sárosan, fáradtan, zúzmara és csapzott verejtékekkel fedve, csüggedten és kétségbeestett arczkifejezéssel.

Nagyon számos ily urféle járt akkor a házukhoz; ritka éjjel mult a nélkül, hogy be nem zörgettek volna ablakunkon, némelyik be sem jött a szobába, hanem a csürben, az istállók padlásán huzták meg magokat; nagy ritkaság volt az, ha valamelyik bent hált a házban.

Ez a legutóbbi vendégünk is olyan volt mint a többi: szegény, kergetett, üldözött, körözött, bujdosó nép, kiket tovább segíteni volt a mi kötelességünk — némelyiket a szomszéd faluba vagy tanyára, — többeket a szomszéd vármegyébe és némelyiket keresztül a határon.

És nekünk ily expedíció mindég szerencsésen sikerült, mert hát igen jól be voltunk rendezve.

Házunk a falu végén állott, a gazdasági épületek távolabb a háztól, közbe egy nagy kert és szérüs kert az ő sok kazlával.

A belső cselédséget mind magunkkal hoztuk, a két kocsis a gyalogságnál szolgált, a feleségeik: a szolgálók markotányosnák voltak, a bojtár, az tűzér volt és daczára fiatal éveinek, már irányzóságig felvitte.

Igy hát biztonságban voltunk minden árulás felől s csakis ily személyzet hűsége, összetartása és szolgálatkészsége mellett lehetett oly sikerrel működnünk.

Apám elmenetelekör a fejemre tette a kezét, azt mondta: legyen okos és komoly s míg ő vissza nem tér, nem lesz expedíció, a miről már intézkedett is; a bujdosó az megölelt és megcsókolt; hulló könnyei között azt mondta, ép ilyen nagy az én fiam is szegény!

Miután szegény jó anyám már nem élt, mint korlátlan ur maradtam a házban s apám kívánságához képest okos és komoly óhajtottam lenni.

Legelső teendőnek tartottam azért az istállóba menni. A négyes fogat, mely közbe legyen mondva, még néhány hóval azelőtt harci paripa volt, most hiányzott az istállóból, — apám ment el rajta — ott most a Kesely-maga volt egy sarokban; egy magyarópej idős paripaló, nekem régi ismerősöm és kedvenczem s beléptemre esendesen röhögött felém.

Egész életem folyamán csak két ilyen sok tehetségű lovat ismertem, mint a Kesely, mely nem volt nagyobb 15 maroknál s meglehetősen madárhúsú volt egész élete folyamán.

Tudott az minden lószerepet könyv nélkül. Ha befogtuk gyepőre, megszegett nyakkal, serény iramodással vezette a négyest, hogy öröm volt látni; ha pedig lógóra került, ott meg magasra fenttartott fejjel pajzánkodott, mint a három éves csikó és végre ha nyeret tettek rá, mint a paripa, úgy parirozott kéznek, lábnek; úgy ugrott árkot, kerítést, hogy a valódi telivérek irigységét is felkeltette volna.

Kesely után a két agárra került a szemle, kímáztak a jászol alól, nagyokat nyújtóztak, ordítva ásitottak, azután két-három bakugrást téve, körülöttem felágaskodtak, felrak-

*) »Zenebonás emberek« című: Karcagon 1900-ban (Szódi S. kiadása) megjelent elbeszélő kötetéből az elhunytak. Gyöngye a magyar rajzoknak, mely dicsőségére válnék bármelyik nagy írónak. És különösen értékesé teszi most ezt a remek elbeszélést, az a tulajdonsága, hogy teljesen jellemzi íróját. Minden sor karakterisztikus benne, megannyi vonás az igazi magyar gentry ideális alakjának megrajzolására. Nem az angol merev spórtíng gentleman, nem a francia könnyelmű viveur, nem a német pöffeszkedő junker, hanem az igazi magyar gavallér, ki egyaránt otthon van a puszták buczkái, nádásai között, a törvény termében, a sima parkéten és mindenütt — vele van fáját, népét, szerető nemes szíve, mely vigasszal aranyozza be a legnagyobb tragikumot is. A leendő királyügyész az akasztófán lógó futóbetyár előtt leveszi lováról a csengőt, a főveget, minden érzésgés nélkül. A dobogó magyar szív bucsuzik az eláított magyar szívtől, egyéb semmi. Ilyennek maradt utolsó lehelleig.

ták az első lábaikat vállaimra s törekedtek hosszú piros nyelveikkel megcsókolni arczomat.

Nem voltak ezek pedig rés angol agarak, Trilby, Macaroni, Parmezán, Mafla és más ily szörnyeteg névre hallgató futóállatok, az én agaraim valódi bennszülött magyar agarak voltak, olyan agarak, kiknek ősei a Káspító körüli sívatagban kergették a gazellák számtalan faját s a repülni induló tűzokot elevenen fogták meg felrebbenése közben.

Ez a két tulajdonság pedig azt jelenti, hogy nemcsak kitartók voltak a futásban, hanem szörnyű sebesek a kirohanásban.

Mert hát a gazella 10 perczig bírja a sebes futást, percenként egy kilométer sebességgel, ha tehát Solyóm, Vércse, Kánya, Héja és más, de mind ragadozó névre nevezett Káspító melletti agarak gazdáiknak beakartak számolni a gazellákkal, akkor nekik percenként legalább is 1.01 kilométer sebességgel kellett haladniok a gazellák után, hogy azokat lefölélni képesek legyenek.

Az én két agaram neve Gólya és Fecske volt, azóta növekedett ivadék, mióta elhagyva lakásunkat, egy év óta szolgáltuk a hazál. Jó másfél éves rokonszenves két fekete agár volt.

Igy szemlét tartva mindenfelé, Nógrádi Gyulát, a hetest kiáltottam elő a napiparancs meghallgatására.

Nógrádi Gyula palóc volt az Ipoly mentéről, azért kapta a cselédségtől a nevét, mintegy 14 éves, szőke, sima hajú, ravasz, alattamos, eszes kölyök, olyan holttemmel a feje tetején mint egy tyúktojás, minek folytán kissé kontyos fejü síhedernek nézett ki, de azért nem volt sem neveltséges, sem pedig torz külsejű, hanem egészen jóra való, komoly mindenesnek nézett ki, a ki a dolgot elvégzi ugyan, de mellette kíváncsi, mint egy szarka és pákosztos, mint egy agár.

Vele történt meg az, hogy midőn egy izben a patikából szalmiák szeszt hozattam egy pirinyó kis üvegben, végtelen kíváncsi volt a tartalmára.

De hát az üveg dugasza le volt pecsételve, nem nyithatta ki s a mint nekem átadta, kitört belőle a kíváncsiság s közelebb húzódva hozzám fürkéző szemmel kérde „mi az urfi?”

— Pecséttiszlító, majd teszünk egy néhány cseppet egy mosdó tál vízbe s majd meglátod, hogy fog az habzani.

— És van annak szaga is, annak a humminak?

— Van bizony Gyura, még pedig ugyancsak erős szaga.

— De szeretnék bele szagolni urfi, hogy milyen erős szag?

— Hát szagolj bele Gyura, ha ép kedved van rá! — s ezzel kivettem a kis üveg dugaszát s Gyura elő tartottam. A palóc telhetetlenség rögtön nyilatkozott Gyurában, ha már le nem nyelheti a kis üveg tartalmát, tegalább felszippanthatja annak illatát, azért mohó sóvárgással nagyot szippantott a nyitott üvegből.

Persze, hogy egyszerre vége lett, elveszett a hangja és a szemevilága, felfordult mint egy ürge s nyivákkolt bele, mint a macskafiu.

— O—haj—nya—juj! Kiabált néhány másodperc után — hogy égjen el a pokol tűzében az a hummi. Jaj—ajaj! hogy hívják azt a valamit?

— Amonia pura liquida — mondám latin nevét, mert még nagyobb respektusra akartam hangolni a szalmiák szeszt iránt Gyurát.

— Bizony amment is mondott az óromlika!

Ilyen volt Gyura mindenes, a kit most előszóllítottam s meghagytam neki, hogy az egy lóra való szerszámot készítse ki, s kis szánomat húzza elé a kocsiszinből.

Az én kis korbás szánomat, a miben oly régen ültem s azalatt az idő alatt mily eseményeket éltem által az én serdülő 15 évemmel.

Láttam egy forrongó országot, egy felfordult társadalmat, láttam egy szabad, diadalmas nemzetet és egy eltiport haldokló birodalmat, láttam tömérdek szenvedést és éreztem én is annyi keservet, a mi teljesen elfanyorította fiatal, zsenge éveimet.

Szép kis szán volt az, egy ló után összeállítva, alacsony korbával, elől egy gyékényből font csinos üléssel, egész egyszerű, gyöngén vasalt szánka, nem oly diszes és hangzatos, mint a dabasi luteránus papé, melyet a nagyon tisztelendő negyvennyolczban nemzeti színűre festetett, ráírván: „Szabadság, Egyenlőség és Testvériség” magasztos jelmondását, negyvenkilencz végén pedig sárgára mázolta be és a szabadság, egyenlőség és testvériség hangzatos, sza-

vai helyére odairta, hogy: „ha csuszunk, haladunk!” Talán ő volt Magyarországon, ő a tisztelendő ur az első oppor-
tunista s a kiket tanai meghódítottak, azok vették is hasz-
nát, azok többnyire felvitték a belső titkos tanácsosságig,
vagy legalább is királyi tanácsosok lettek.

A kis szemle után utasításokat osztottam ki Gyurának,
beavattam terveimbe, hogy elmegyek agarászni a messze
eső pusztákra, több napra, hogy őtet is magammal viszem,
hogy ott lóra és agárra figyeljen, hogy lássa el magát egy
heti eleséggel, mert hát egy héten belől haza sem jövünk és
hogy abrakot is tegyen fel egy pár vékányit, mert hát a
Keselyen fogok az agár után szalasztani.

— Hát csak úgy szórén fog az urfi a Keselyen nyar-
galászni, mert akkor viszek ám fagygyu-gyertyát is vagy
kettőt!!

Nevettem Gyura palócz észjárásán, de megjegyzése
mégis gondolatot keltett bennem s nagy hirtelen magára
hagyva őt, elszaladtam a juhaklok felé, melyek a szérüs
kerten tul állottak.

Legelső dolgom az volt, hogy nagy óvatossággal su-
hantam fel a birka istálló padlására.

Ezt az épületet hodájnak és juh akolnak is szokták
nevezni, de hát én megszoktam a birka-istálló megnevezést
és csakis ezen a néven nevezem.

A nevezett épület padlása nem valami világos, derült
helyiség, de nekem most ép ily zug volt kedvemre, mert
ide nem igen járt senki sem, nem kutatott senki és a sötétségtől nem is láthatott senki.

Ott botorkáltam közel az ereszték alatt, különösen az
épület sarkainál, tele lett szemem, szám vastag pókhálók-
kal, azután porral és polyvával, én azonban mindezt a kel-
lemetlenséget szívesen türtem és egész otthonosan mozog-
tam a szarufák és gerendázat tömkelegében, mert ez a hely
volt az én rejtett kincsesházam.

Nagyon zordon időjárás volt akkor az egész országban.
Nyerges, fegyvert nem volt szabad tartani, kivált oly rovtól
multu rebellis családnak, mint mink voltunk, kik csak né-
hány hóval előbb jöttek haza Szüz-Komárom várából, mint
kapituláns honvédek; minket nagyon szem előtt tartottak,
de azért én magammal hoztam egész vitézi fegyverzetemet:
egy szuronyos puskát, tölténytartót, altiszti kardot, melyek-
et én boldogult jó emlékeztető Bozó ezredestől kaptam
örök emlékül, azon napon, midőn zászlóm alá felesküdtem.
Tehát jogos tulajdonomnak tartottam azokat a holmikát, el is
hoztam magammal és elrejtettem a birkaistálló padlására,
azért is: mert azon időben nem lett volna tanácsos fitog-
tatni, lévén akkor ostrom állapot és katonai vészbiróság.

De volt az én kincstáromban még sok más minden; két
széles tábori ácskard fűrészkarddal, egy svalizsér sisak: me-
lyet Vámos Pista Hunyadi-huszárkaplár hasogatott meg. Két
huszárkad, mindkettőt „Vertember” (Württemberg) huszár
megmerevedett kezéből vettem ki, kiket egy 12 fontos
ágyugolyó a nagy-sarlói erdő alatt söpört el és egy „Köbor”
(Coburg) huszár altiszti csákó vörös posztóból, melyen há-
rom csinos lyuk volt, isten tudja, kinek fejét ékesítette va-
lamikor.

Lett volna még ott egy kis lovassági karabély is czin-
derre — ott találtam a Zsitva medre körül — de bizony
azt most nem tudtam feltalálni.

Mindezen kincseimet sorra vizsgálva, végre megtaláltam,
amit leginkább kerestem, a mi egy kis tiszta-füredi pásztor-
nyereg volt teljes felszereléssel, a mire nekem első sorban
volt szükségem; mert hát bizony én elhatároztam, hogy fel-
használva nagy szabadságomat, egy agarász kirándulást fo-
gok tenni a távolabbi pusztákra, a hol még sem jár annyi
zsandár, mint a falvak közelében. Főlnyalábolva a nyerges
és hozzátartozó szerszámot, elkezdtem czipkedni az istálló
felé. Ott a hodáj torkában hangos pörölést halottam; a
számadó juhász felesége szidta az urát mint a bokrot, az
pedig csendesen türte a szitkok özönét s nem tett egyebet,
minthogy kampós birkalopó botjával a rögöket piszkálta.
Az én közeledésemre a menyecske odább állott, valószínű
átalott előttem nyelvelni az urára, kinek ő második fele-
sége volt, mintegy husz évvel fiatalabb nála s a kit úgy
látszik, hatalmasan meg is nyergelt.

— Nos hát mi a baj András gazda, miért pörölt Kata

asszony kendre? Ugy sejtem, hogy kend aligha kap a mai
napra főtt ételt?

— Az nem volna még baj urfi, oda sem néznék az
ilyen kis dolognak. Hanem hát hiba történt, nagy hiba,
mert hát elveszett a feleségem hasas koczája. A koczáat még
ő hozta a házhoz, az ő saját jószága volt, abból pénzelt;
mert hát háromszor is ellett egy esztendőben . . . Azon
időben, mikor a kocza elveszett, ugrott meg a besorozás
elől a bojtár: Botos Pali; mivel pedig a Palkó az én Márta
lányom körül ögyelgett, a feleségem a leányt világgá za-
varta, azzal az erős fenyegetéssel, hogy addig haza ne mer-
jen jönni, a míg a koczáat meg meg nem találja. Most hát
urfi, sem a kocza, sem pedig a leány: a kit pedig nagyon
sajnállok, a kinek a szülőanyját is, a boldogultat nagyon
szerettem míg a földön volt.

Ejnye de furesa história, tünődtem magamban, igazán
furesa és nagyon érdekes. Botos Pál, szép deli juhász bojtár,
velünk jött Komáromból, hol mint tűzér kapitulált,
megugrik egy nap, — ugyanakkor elvesz a hasas kocza, —
majd elbujdosik az a szép hajadon a világba, nyomuk vesz,
hire-hamva sincs a hármass kompániának.

De hát bár sajnáltam az egész jóra való népséget, nem
soká törtem rajta a fejemet, hanem a mint a nyerges Ke-
selyre felpróbáltam, rögtön elfelejtettem az egészet.

Hirtelen kihuztuk a kis szánkót, felpakoltuk rá a nye-
reg-szerszámot, a két agarat, felültettük Gyurát s azután a
gyeplőt a kezembe kapva csettenttem Keselynek s ki a
nagy világba!

Nagyon jó készletből állott az én első agarász kirándu-
lásom, meg voltam róla győződve, hogy Kesely a világ leg-
jobb lova, Gólya és Fecske a világ legjobb két agara s én
magam a világ legbátrabb sihedere vagyok.

De hát voltaképp sok bátorság is kellett ahhoz, hogy
egy patkolatlan lóval télviz idején a messze pusztaságba
iramodjam s ott a le nem vágott kukoricaszárban kerges-
sem két rossz agárral a nyulat s ott tanyázzak napokig a
rossz putri csőszházban, nem táplálkozva mással, mint esor-
ditott sült szalonnával és kukoricza kenyérral. Kirándulá-
som idején kemény hideg volt ugyan, de a póéták nem ra-
jongtak volna a remek téli tájkép után, hol szerintők a fel-
sleges ragyogó napsugarak fényziporkái milliárd brillian-
tokba tükröződve a szikrázó hómezőkön és zuzmarától meg-
hajlott fák lombos galyain, lelket elandalító pompa között,
bibor firmamontumok szélén áldoztatják le az ég legragyo-
góbb csillagát, ki búcsucsókkal hanyatlik alá az ég pere-
méről a végtelen ürbe, honnan másnap teljes fenségében
fog újra feltűnni.

Milyen más a rideg valóság!

Csekélyes hó, ködös láthatár, károgó varjúk kóválygó
csapatái, messze feketéllő majorok, gyöngye csapás a sik le-
gelőkön, közbe egy-egy befagyott ér, melyen addig csuszik
a ló, még beszakad alatta a jég . . . azután ballangkörös
birkajárás, majd sásos rét, néhol egy-egy nádszárnyék, hol
most nem tanyáz senki, azután megint mérföldökre nyuló
szikes, lapos, fátlan vidék tanyák nélkül, kútágasok gém és
kútostor nélkül, ezek bizony nem oly költői csodadolgok,
melyek megbámulni valók lennének, hanem épen elegendek
arra, hogy a szilajkodó fiatal vért kissé lehűtsék, kivált
akkor, midőn a gyeplőn megfázik a kéz és a lábon meg-
fagy a czizma.

Gyura és a két agár a szán hátuljában, két pokrócz
alatt összekuporodva, szépen hitartottak, mert ők egymást
melengették. Kesely gözölgött a sebes iramtól, — a ki fázott,
az csak én voltam, a korlátlan úr egyedül.

Elég jókor, épen naplehunytá után érkezünk meg a
nagy pusztá putri csőszházához. Varga József uram, a putri
csősz csóváltgatta is a fejét, de a felesége, az áldottlelkű
Borcsa, csak úgy lelkendezett örömeiben, riva is fakadt, mert
még nem látott mióta megjöttünk a nagy háboruból, csakis
hirünket hallotta, hogy nem pusztultunk el valamennyien s
hitte erősen, hogy a kik még hibáznak közülünk, majd csak
meg kerülnek idővel azok is, a mint hogy később nagyjá-
ból, harmadából meg is kerültek.

Hosszadalmas dolog lenne leírni, a mire én most is
élénken emlékszem, más napi sportjaimat, hanem csak azt
mondom el a mi leginkább megmaradt emlékezetemben.

Nagy földárja volt ezen időben a pusztákon, a turjánok kiöntöttek. Hogy mi az a földárja? Mik azok a turjánok, röstellem végigmagyarázni, annyit mondhatok csak, hogy karácsony havában, a legszigorúbb időjárás mellett, árvíz támad a Tisza-Duna között, és mértföldeket elborít a föld árja. Így volt ez időben is ott, a hol én botorkáltam.

Ilyen árvizes helyet kerülgetve, midőn egy lenge nádból álló földön keresztül kocogtam Keselylyel, egy nagy szenes róka rúgta ki magát a bózótból s maga alá kapva lábait, szél sebességgel kezdett vitorlázni a nádas felé.

Fecske és Gólya, a kik magok előtt még nem láttak soha ily nagy szörnyeteket, mindjárt utánna vetették magokat, két első percében már a tetejében voltak s mikorra én Keselylyel elértem őket, már akkor megállították s bakugrásokkal mulattatva azt, játszva körülugrálták a rókát. De a komának nem volt kedve játszani, leülve a fogait esattogtatta, majd kis rést kapva, hirtelen megugrott oldalt, az agarak azonban újra utólérték és újól megállították s bosszankodva a fogcsikorgatáson, ők is kezdtek gorombábak lenni.

En biztattam Gólyát és Fecskét, Gólya közelebb is lépett felé, kezdte attackirozni, de vesztére, mert a feldühödött róka felé kapott s megmarta őt erősen.

De ez is volt veszte a komának, mert Fecske azalatt bátorságot vett magának a Gólya példáján s midőn hozzákapott Gólyához, ő hátulról nyakszirten kapta és kinyujtózta.

Magam örültem bár első rókafogásomnak, mégis felette elbúsított Gólya rémes ordítása, a ki első lábát a levegőben lóbálva, vértől borítva vergődött előttem.

Mit csináljak? Merre menjek? Hol kaphatnék segítséget? Tűnődtem magamban, egyszersmind leszállva lovamról, miután a zsákmányt a horkoló Keselyre felkötöttem s a kantárszarakat a nyereg kápájára akasztottam, a Gólyát ölembe véve, a nádas felé vettem utamat, hogy azon keresztül vergődve, meg találhassam a sik vizet. Haladtam is szaporán, egy gyöngye, szük ösvényre vergődve, erősen ziháltam a sebesült agár terhe alatt, jó öreg Kesely lovam nyomomban haladt mindenütt, őt követte a diadalmas Fecske hangos ásitással adva jelét türelmetlenségének és a helyzet iránti elégtelenségének.

Mig végre véget ért a nádas, én egy széles érhez jutottam, melynek tulsó partját, mérhetetlen messziségben, sik viz borította el, a földárja inneneseő partján néhány vén odvas fűzfa álldogált, egyiknek törzse mellett egy hegyes kúpu nádkunyhóval.

No hát végre itt vagyok, oda mentem a sik viz partjára, kimosogattam Gólya sebeit, s mig Kesely jó izűten szűresölte a vizet, Fecske is serényen nyalogatott bele. El voltak tikkadva velem együtt nagyon, nekem azonban nem volt időm magamat fölűdíteni; féltem a jéghideg vízbe belekóstolni most, mikor fedve voltam veritéktől. Körűnéztem azért s Gólyát szabadon eresztve, megfogtam Kesely kantárát és a nádkunyhó felé tartottam, mely bár elhagyottnak látszott is, de a belőle kiszivárgó fűstszalag azt gyanította, hogy talán mégis van benne valami élő lény.

Megkerülve azért a kis földnyelvet, a kunyhó nyílásánál álltam meg, bekiáltottam, hogy: „Adjon isten jó napot!” midőn a kunyhó belsejéből egy legény lépett elő fényes katonakarabélylyal, melylyel egyenesen a mellemre czélt. A karabélyban egy pillanat alatt lovassági karabélyomat, a czélzó legényben pedig a mi elveszett juhászbojtárunkat: Botos Palkót ismertem fel.

— En vagyok héj! Agyon ne löj bolond, tedd le azt a disznólabát.

— Inkább magamat úrfi; százsor inkább magamat, de hát ki gondolta volna, hogy ilyen helyen megforduljon.

— Talán jókedvemből mázskálók ebbe a vadvizes világba — van eszembe. Hát mit csinálsz itt, csak nem lettél pióczakereskedő?

— Az is, meg más is. Jól tudja az úrfi hogy futóba vagyok.

— Ejnye, ejnye Palkó, szép mesterség ez mind; nagyon szép mesterség, úgy látom, hogy jól is jövedelmez; — ezzel odamutattam egy nagy fias koczára, mely egyik odvas fűz tövének feküdt csendesesen, mig emlőin ott csüngött vagy

kilencz csikos malacz, csamesogva, döfögetve a rőfögő gyönyörök közt heverő koczáat.

— Sora van annak úrfi, a koczának is, meg annak a karabélynak is, véletlenül jutottam mind a kettőhöz, tudom az úrfi nem haragszik a karabélyért. András gazda is meg fog engesztelődni idővel a koczáért meg a szegény feleségemért.

— Talán Márta is itt van veled ebben a sivatagban?

— Hát hol volna másutt? Együtt élünk, együtt halunk, úgy fogadtuk meg egymásnak, mikor körüljártuk a pusztaszent-imrei dülttemplom falait. Szentelt hely volt az ugy is valamikor, jelen van ott most is az élő isten, mint mindenütt másutt.

— És Márta merre van most?

— Egy kis tüzelőért ment arra alá, már látom is törekedni erre felé szegény jó páromat.

És Márta jött egy nagy háti teherrel, törött fűz száraz gallyak tömegét hurezolta magán, melyek sulya fejét majd a földig nyomta le, a miatt meg sem láthatott engem mig oda nem ért, de midőn terhét levetette, felpillantva engem meglátott, kipirult verejtékes arca egyszerre holt haloványnyá vált, erőt vett rajta a sirás, nekiborult a kis nádkunyhó oldalának és sirt keservesen, zokogott göresös rángások között, hogy csak ugy rengett bele a kis kunyhó minden hitvány eresztéke.

Bántam nagyon, hogy erre a tájra botlottam; minek nekem az ilyen dolgokat látni, minek nekem ezeket tudni; de hát nem tehettem róla, véletlen dolga volt az egész s most már késő volt, nem segíthettem rajta.

Pedig milyen szép kis csoport volt ez a mienk, milyen vad kietlen hely, a hol összetalálkoztunk: a mértföldekre terjedő sik viz az egyik oldalon, másik felől a nádrengeteg, a kis kunyhó előtti téren a felnyergelt ló, a nyeregkápáról lelőgő rókával, a reszkető két agár, a siró menyecske, a zavarban lévő szép bojtár és az én bámuló, tágra nyitott szemű gyermekarczom.

— Ej! Az isten áldjon meg Mártuska, hadd már abba azt a nagy siralmat, hiszen nem akarlak én hazavinni, nem is te érted törekedtem ilyen messze földre, csakis isten csodája, hogy rátok akadtam, nem is tudja meg azt senki én tőlem.

Márta megtörölte a szeméit, most, hogy végig néztem rajta, felkontyolva még szebbnek találtam mint leánykorában, lassan felém huzódott és apja felől kérdezősködött.

Mondtam neki, hogy az apjának semmi baja, nagyon busul utánna, de hát majd csak meg fog vigasztalódni, azután valahogy jóra fordul minden, jó az isten, nem hagyja el a szegényeket és árvákat.

Igy vigasztaltam szegény földönfutó teremtet, a mivel elértem azt, hogy még nagyobb sirásra fakadt és siralmában folyton csak szegény apja nevét hangoztatta.

De hát pusztasiralomból nem élhet meg az ember. Palkó tudta ezt jól, gyakorlati ember volt, megtanulta a táborban.

Mindenekelőtt tüzet rakott, kikereste az ágast, ráakasztotta a bográcsot, azután csenelesen szólott Mártának, a ki beljebb lépett a víz felé, onnan egy varsából egy halom csikot és egy csomó kárászt előhozva, bozzálattott a főzéshez, s rövid egy óra alatt olyan halesikleveshez s nyársonszült halhoz jutottam, hogy azóta sem tudom, mikor ettem jobbat.

De még Kesely is jó abrakot kapott, mert Palkó megeresztve hevederét egy nagy bolond sütőtököt vert a földhöz előtte, azután levéve róla a rókát, azt hirtelen kifordította a bundájából, kitönte száraz mohával, ugy akasztotta vissza a nyeregkápára, a bográcsban lévő maradék ételre vizet öntve hirtelen felforraltta, egy kis száraz kenyeret aprítva bele, olyan agár eledelt talált fel, hogy Gólya és Fecske bsakúgy nyalták a szájukat utánna.

Igy tanyáztunk miak csendesesen, ott a nagy pusztaság közepette, hova nem látszott sem emberi alak, sem pedig nem hallatszott emberi hang; olyan hely volt ez, mint az élők temetője, vagy olyan mint a hajótöröttek végső menedéke.

Bizony szomorú hely volt!

De hát a tűz körül lassan felszáradtak a könnyek,

ritkultak a sóhajok és csendes panaszhangokon tudomásomra jött a két bujdosó egész históriája.

Mikor a csendőrök eljöttek Palkóért, az a hodály padlására bujt előlük, rejteket kutatva, hova még mélyebben elbujdosson, megtalálta az én karabélyomat. És ez azután lelket adott, beléje, miután felfedezte egy kis zacskóban a hozzávaló töltényeket is, elhatározta, hogy védeni fogja magát és agyonlövöldözi a zsandárokat. Milyen pedig a zsandárok már elmentek, lemászott a hodály padlásáról és útnak eredt lefelé a pusztaságoknak. Már erősen esteledett, midőn a Bakér nádasai közé lekerült, s a folyás mentén haladva, szembejött vele a számadó hasas koczája, mely elválva a csúrhétől, amint verni ment magának a nád közé.

Palkó tovább húzódott a Bakérből a Nagyérbe, a Sós-érbe, egyszer csak azon vette észre magát, hogy a pusztaszentimrei templom romjai között vert magának tanyát.

De hát nem sokáig bírta ki ezt az életet, valami huzta visszafelé, Elgondolta magában, hogy a juhász-számadóné majd keresi a koczáját, hát jó lenne neki megmondani, hogy a Bakér nádasában bizonyíthatóan megtalálhatja malaczaival együtt — miután ez idő óta mindenestre meg is ellett. Meg azután Mártától sem bucsuzott el.

Összeszedte magát, kezdett visszafelé bujdosni: Sós-érhát, Nagyérhát, Békásháton keresztül a messze falu felé.

Hát amint a legutolsó határvonalhoz jutott, a Bakérhez, már ép derengett s a pirkadó hajnali világosságban egy asszonyszemély jött vele szemben, — ki elől egy nagy törzsű fűzfához húzódott.

Mennél közelebb jött hozzá az asszonyszemély, annál jobban vert neki a szíve, nem tudta mért, mert nem félt tőle, nem is tudta, hogy kicsoda és miféle, de azért a közeledése mégis nagyon nyugtalanította.

Az asszonyszemély nagyon csendesen bandukolt, hangosan sirt és jajveszékelt, azt hitte a nyomorult, hogy maga van egyedül ebbe a messze terjedő mezőkön, holott ketten voltak, mert Palkó meg a fűzfa mellett kuttogott.

És bölcs isteni gondviselés! A két bujdosó feltalálta egymást. Palkó megismerte Mártát, kit mostohája a kocza után világgá kergetett, kilépett eléje. Márta pedig sem össze nem rogyott, sem nem sikoltott, hanem megállott a legénynyel szemben és annak adjon isten köszöntésére, nagy orezapirulással kívánt jó reggelt.

— De korán felkeltél Márta, megárt így késő őszen a deres harmat az eladóknak, korán elhervadnak a virágok a hidegben.

— Megárthat a virágoknak, de nem az elátkozottaknak. Mostohám elkergetett a házból, mehetek az elveszett kocza után a világ végéig, mert hát hol van az már!

— Nem is olyan messze mint gondolod, ha együtt keressük, még hamar is megtalálod.

— Hova beszél maga Pali a világba? Hogy tudna maga a mi elveszett koczáinkról?

— Már én tudom a mit tudok, mert hiszen látója voltam az én két szememmel annak, hogy a kocza kivált a csúrhétől és ide iparkodott a nádas felé, neki az a Bakér nádassa a fiadztatója.

Ezzel azután megindultak. A Bakér mentén egy helyen, azután nagy sokára meg is találták a letaposott nádat és a vaczkában fetrengő koczákat, mind a kilencz malaczával. De bizony ők nem örültek ennek a nagy leletnek, mert az őket hivatva volt újra szétválasztani; Márta egész gyűlöletes szemeket vetett a megszaporodott koczára.

— Már most mit csináljak én ezzel a rusnya állattal? Nem bírok én ezzel egymagam. Maga Pali meg nem segíthet, mert hát otthon lesbe állnak magára és el akarják fogni.

— Tudod mit Márta, hajtsad a koczákat az én tanyámra, majd azután onnan, ha megnőnek a malaccai, haza hajthatod magad is.

Micsoda beszédek estek még egymás között, micsoda vonakodás és ijedelem, szemérem és szégyenérzet, rábeszélés és szerelemszavak, isten tudná azt, a vége csak az lett, hogy Bodor Palkó ide hozta ebbe a kis halászkunyhóba Mártát s itt élnek hetek óta csendesen, boldogan.

A férfi halászik, pióczát szed, az asszony elviszi a közeli városokba, onnan hozza a kenyérnek valót és zsirozót, — a kocza meg kilencz malaczával ott rőfög körülöttük.

Alkonyat felé haza indultam a putri csárdába, Gólya már lassan három lábom elbirt bízenni mellettem. Palkó elkísért a nádrengetegen keresztül egész a nagy gulya itató kútig, itt azután elváltunk. Én tovább mentem a putri felé ő pedig egy kopott utra áttérve, a messze alkony homályába tűnt el. Már majdnem a czélnál voltam, midőn a pusztaságból egy erős dördülés hangzott fel, majd megint egy és ismételt kettes lövés, de hát az előbbi hónapokban oly mindennapi volt a puskaropogás, hogy engem nem izgatott és egészen fásultan hagyott, de sőt még Palkóra sem engedett gondolni.

Bementem azért a putriba és kiterítettem a róka irháját a fagyra, lefektettem a beteg agaraimat a vaczakra. Még három nap borogattam a Gólya lábát, mely felette meg volt dagadva. Ezalatt a három nap alatt rettenetes téli időjárás zugott keresztül a pusztaságon; fujt a szél, söpörte a havat maga előtt és esikorgatta a kútgémet, hogy csak úgy sirt bele. Vargáné, a jó Boresa azt mondta, hogy valahol vesztés volt, én nem mondtam neki ellent, mert hiszen az én fejlődő eszemmel nagyon jól tudtam már akkor, hogy Boresának igaza volna még akkor is, ha minden nap ilyen zivatar dühöngene hónapokon keresztül, mert nálunk, a mi szegény hazánkban, ezen időben naponként tucatonként kötötték fel az embereket a vészbiróságok, a nélkül, hogy arra valami komolyabb ok lett volna.

Ily körülmények között bevált Boresa jóslata, dühöngött a téli zivatar, hordta a szél a havat s a nádasok zugása mellett féktelenül dühöngött, hogy majd elhordta a putri tetejét. Ilyenkor tudja meg azután az ember, hogy milyen okos találmány az a putri, bezzeg kiállja ez a vihart, megtartja melegét és oly csendes béke szunyókál benne, hogy nem is kívánczik ki belőle az ember, kivált olyankor, mikor ilyen itélet idő van odakint.

Harmadnap beállított Boresa titokzatos arcczal, hogy egy menyecske akarna velem beszélni, ott várakozik kint a pitvarban.

Márta volt, a boldogtalan földönfutó szép Márta, eleségzva a hidegtől, elaszva az éhségtől és torzalakká változva által a kintől-és gyötrelmetől.

— Édes jó istenem! — kiállítottam fel majdnem riva a látvány felett, — mi lett belőled, szegény ártatlan teremtés?

— Urfi! Palkót elfogták a zsandárok, akkor fogták el, mikor az urfítól elválva haza törekedett, meglátták a karabélyllyal, a minek a csövére rásütött a nap, utánna mentek s mikor a nádasba húzódott, reá lőttek s elvitték magokkal.

— Honnan tudod mindezeket, te boldogtalan? Hátha nem is igaz az egész és Palkó valamerre a szomszéd tanyára huzta meg magát.

— Honnan tudom? Hát csak hallottam talán a lövöldözést, de meg hogy haza nem jött azon este, hát másnap elindultam Soltra, ott tudtam meg, hogy előtte való nap négy zsandár vason vitt egy barna fiatal embert. Szalk Szent Márton felé és hogy azt a fiatal embert fegyverrel a kezében fogták el mint bujdosó katona szökevényt és hogy a statárium fel fogja akasztatni.

Eddig bírta csak szóval, itt azután neki fordult a fatnak, reá jött a nagy rivás, magam pedig elképpelve álltam az ablak előtt s messze kibámultam bambán, de tele fájdalommal, a sivatagba. Milyen boldog volt ez a boldogtalan országfutó fiatal pár ember! Nem kívánt az sem a jó istentől, sem a társadalomtól semmit, csak jó egészséget és hogy őket hagyja magukra — ne törődjék velők. Fészket vert magának, mint a vadrucza pár a nád szélén, kibélelte, megmelegítette annak belsejét szerelemmel és boldogsággal és most széjjel tapossák a kegyetlen emberek, a jó meleg fészket, mely körül a szerelem boldogsága tanyázott, folytonos harcban, folytonosan az inség és nyomorusággal.

És én erről a szerencsétlenségről napokig semmit sem tudtam, nyugodtan hevertem a jó meleg vaczkon, kezeltem a kutyámat és olvastam báró Jósika Miklós regényét, a „Könnyelműek“-et s ott kalandoztam könnyű szívvvel a kanadai őserdők között, a hol nemesak az óriás kigyók teremnek, hanem a mulattok is, a kik azután magok beszélnek el saját édes mamájuk szégyenét és bevallják, hogy egyedül ők az élőtani ami bizonyos rettenetes éjszakának.

Bizony nagyon könnyelmű voltam én is, gondatlan és könnyelmű s szerettem volna magamat a földhöz vernéi gondatlanságom miatt.

Mi a hétezer menydörgős ménkünek mászkáltam be a nádasba és ha már feltaláltam őket, minek engedtem meg, hogy napvilágon kijöjjen a nádasból és kísérjen engem mint valami princzet, holott én magam is kitaláltam volna belőle. Igen ám, hanem a karabély, ha azt nem hozza magával Palkó, nem látják meg a zsandárok, de ha meglátták volna is és ha nincs nála a karabély, akkor nem villogott volna a lemenő nap fényében, és ha nincs nála a fegyver, vagy elhajtja azt a maga idejében, akkor nem fogják el fegyverrel a kezében és akkor nem is akasztanák fel.

Zúgott a fejem erre a sok feltevésre és tanácstalanul állottam szemben a tönkrement fiatal fehér cseléddel.

Behívtam a jó lelkű Boresát, elpanaszoltam neki, hogy mi történt, hogy hát mit tegyünk, mit lehetne segíteni, merre és hova kellene menni. — Óh Istenem, Istenem, bár csak ne is jöttem volna ezekre a pusztákra! Boresa a jó lelkű Boresa, maga is sirva fakadt és sirva, riva, zokogva adta meg a tanácsot.

— Most már késő van haza felé indulni az úrnak, reggelnél előbb nem indulhat utnak, hiszen jó lelkű ember még a kutyát sem veri ki ily ítélet időben. Márta is huzódjék meg a kuczó mellett s addig míg apjának hirt nem adunk felőle, itt lehet nálunk. Bizony nem mutatunk neki ajtót, míg kedve lesz neki itt tanyázni és míg az urfi hirt nem ad a Palkó sorsáról neki.

— Én nem maradhatok Boresa néném egy minutáig sem, megköszönöm jóakarátát, de nekem el kell mennem Palkó után, csakis arra kérem, hadd hajtsam ide a fias koczát, mert a nádasba megeszi a farkas, itt pedig majd édes apámuram megtalálja.

Hiába is volt minden rábeszélés, marasztalás, Márta utra kelt rögtön, jó egy pár óra mulva hajtotta a koczát a putrihoz; akkor már be sem jött többé, hanem be a zivatáros éjszakába, el a nagy sivatag messzeségbe, a hófergeteg és szélviharral szemben, az ő szegény, boldogtalan, elhurczolt embere után.

Végre a negyedik napon, dacára a még folyvást dübörgő zimankós időnek, melyben erősen kavargott a szállingó hó, utnak indultam haza felé.

Nem mondhatnám, hogy nehéz lett volna az ut, mert habár a nyomot behorta is a fuvó szél s néhol torlaszokat csinált a hóból, mégis elég könnyen haladtunk volna, de mivel hazafelé folytonosan szél ellenében kellett küzdenünk, mely néha oly rohamokban csapott reánk, hogy majd megállította Keselyt, mégis csak igen lassan haladtunk.

Fele uton lehetünk, ott valahol a Nagyérhát körül jártunk, midőn messziről fegyvervillogás üt fel magát a messze láthatáron; hátat adva a szélnek erősen koczogott öt lovas zsandárból álló csapat, egy vörös bajszu káplár vezetése mellett, a kik már messziről reám kiabálva, csakhamar szembekerültek velem, miután én ép az ellenkező oldalról jöttem feléjük.

A mint közelemben értek, levették karabinjaikat, felhúzták, lökészetbe helyezték magukat s durva erőszakos hangon reám kiabálva, megállásra hívtak fel s miután megállottam s ők, szánomat körülfogva, látták egyedülletemet, gyenge ifjúságomat, még hangosabban, még durvábban rikoltottak felém.

— Passzust! Passzust kutya! — Van-e passzusod esavargó kutya magyar!?

Én belenyultam a zsebembe általadtam igazoló iratimat: a „Geletschein“-t és a „Certificat“-ot, melyek nekem akkor teljes mentességet voltak hivatva biztosítani, de a helyett majd hogy csak nem erőszakos, hirtelen halálom okozói voltak. Ugyanis a vitézek közül egyik, egy teljesen fakó arczu, nyírott bajszu vitéz amint a zsebem felé nyultam, valószínűleg azon hiszembem, hogy én onnan pisztolyt akarok kivenni, hogy engem megelőzzön, rögtön rám sűrítte a karabélyát, de hát nem talált el, mert lova, a mely nagyon fázott, ép azon perczen mozdult meg, mikor a ravaszt elrántotta és így én mégis életben maradtam.

De azért azok a Caraffa-ivadékok a borzasztó káromkodást szüntelenül folytatták, szidták a Kossuth kutya min-

denemet, a rebellis szentemet, szakramentiroztak és donnerwettereztek, meg voltak böszülve mint a fenevadak, lovaikkal toporzékoltak, kardjukkal hadonáztak, igazolványaimat összetépvé szélnek eresztették. Kis szánkómat fölfordították, agaraimat végig kardlapozták, a Keselyt megszurták, engem agyonlövészel fenyegettek, majdnem széthasogattak.

Én már azon koromban voltam oly szerencsés látni egy lovasrohamot gyalogsági négyszög ellen s annak rémületesen zajló, kavargó zürzavara mellett láttam még a „Pelleskei Nótarius“ három részeg svalizsérjét is torz, kegyetlen hetvenkedéssel s ezek folytán semmi feltűnő nem volt előttem ennek az öt nyavalyás lovasnak a hullámzása, állottam velük szemben, hallgattam és figyeltem mindezen égbekiáltó káromkodások között.

Egyszerre csak felfedezték a kihullott pokróczok alatt a kis pásztornyergemet, dühük még nagyobb fokra hágott, kardjaikkal darabokra aprították, szíjjait, hevederét széthasogatták, két gyönyörű sárgaréz kengyelét messze eldobálták a hóba s tettek olyan böszült üvöltést, hogy Gyura letérdelt a széthányt pokróczok közé, kezeit összetéve, hangosan kezdett imádkozni azt az egy imádságot, a mit tudott, a Crédot: „Hiszek egy Istenben, mindenható atyában, mennynek és földnek teremtőjében. . . .“

A két agár pedig ezalatt a vandál dulás alatt — farkukra ülve fejüket a magasba emelve — elkezdett a rémülettől tutolni, oly vérfagyasztó tónusban, hogy a caraffák egyszerre alábbhagyták romboló munkáikat, de egyikök egy üres karabélyt rázva fejem felett, azt ígérette szörnyű esküvések között, hogy engem is a Botos Palkó sorsára fognak juttatni. Ekkor felismertem az elveszett karabélyomat, melyet utoljára Botos Palkónál láttam és akkor kezdtem el remegni Botos Palkó sorsa felett.

Végre kitombolták magokat a hős vitézek, a kik egy 15 éves védtelen uri gyerekkel szemben ilyen vitézi játékot engedtek meg maguknak akkor, midőn az nemhogy gyanura adott volna okot, sőt teljesen el volt látva személyét igazoló okmányokkal és mivel épen messziről egy négyes fogatu uri szánt láttak sebesen közeledni, felültek lovaikra s ott hagytak engem. . . . Ninive romjai alatt.

Gyura ép ötödizben rebegé el sűrű könyhullatások között a „Hiszek egyet“, midőn felvontam térdelő helyéről a holtra rémült gyermeket s felállítva szánomat, összeszedtem a még összeszedhető törmelékeit egykori vagyonomnak, elhelyeztem magam az ülésbe s odakiáltottam Gyurának:

— Ne félj Gyura semmit, mert én is hiszek egy Istenben, mindenható atyában, mennynek és földnek teremtőjében! Ezzel a szegény, karddal megsebesített Keselyre rácsattenttem és tovastollottunk a feldult pusztá mezőről.

Már alkonyodott, midőn megközelítettük a falu belső határát; néptelen, esendes volt a táj, a szél még kétszeresebb erővel hordta a sűrűn kóválygó havat, minden hangtalan volt, csak távolról hallatszott fel időnként egy rémes, érthetetlen üvöltés féle kiáltás, mely végig borzongatta a hátamat.

A nagy ítélet időben csak lépésben haladhattunk, a lóra kötött csengő csillingelése csak réha hangzott fel, a rémes kiáltás azonban minél közelebb jutottunk a falu felé, annál tisztábban, annál ijesztőbben, hangosabban hallatszott.

— „Kur Héja! Kur Héja! Kur Héja!“ hangzott most fel minél érthetőbben a viharból. Ezzel a kiáltással szokták tavaszi időben a kis libapásztorok a ragadozó héjakat, varjakat riasztani, midőn azok lecsapni készülnek az őrizetükre bizott baromfira.

— Kur Héja! Hallod-e Gyurka? . . . Kur Héja? — Ki őrizhet most libákat a páston, hiszen nincs most sem liba, sem libapásztor?!

— Nem tudom urfi, de nagyon félek.

— Jobb félni, mint egyszerre megijedni Gyura, hát csak félj tovább is, huzd fejedre a pokróczot és takard be magad, hogy meg ne fázzál.

Ez jó tanács is volt a szegény Gyurára nézve, mert most megközelítve a falu melletti libalegelőt, oly szívfacsaró látvány tárult fel előttem, melyet ha Gyura meglát, biztosan elütötte volna a nehéz nyavalya.

Ott állott beljebb az uttól néhány ölnyire a bitófa, azon lógott mereven, esontta fagyva egy emberalak, a kit

az alkony homályában is szép barna szőghajóról felismerem, hogy nem lehetett más, mint Botos Palkó. A bitó alatt kuszált, repülő hajjal, hóval boritva egy szájalmas nő alak dobált fagyos göröngyökkel a közeledő varjak csoportja felé, melyek vészes károgaással kerengtek közelebb távolabb a bitó körül.

Szegény boldogtalan Márta ott őrizte az alkony homályában az ő élete minden örömét a varjak prédavágától, kiabálva kis libapásztor korában megszokott „Kur héja!” riasztó üvöltését bele a nagy mindenségbe, a közeledő éjszakába, fel a magasba, az isten székelő trónja felé, végtelen szerelme, hűsége és áldozatkészsége utolsó jeléül és utolsó próbájául, a mint azt a pusztaszentimrei templom romjai között megfogadta.

Megrázkodtam a borzalomtól, de megállítottam lovamat, leoldottam nyakáról a csengőt és levett süveggel haladtam el a gyászos hely hóborította síkján házunk felé.

Másnap ott találták Mártát az akasztófa alatt, akkor is átkarolva tartotta két kezével a bitót, mintha az neki egyedüli birtoka volna, pedig már akkor ő is, Palkó is rég a halál martalékaivá váltak.

HIRDETÉSEK.

3—3

Értesítés.

Nagyobb mennyiségi tökmag és tányér-
virágból készült

olajpogácsa

jutányos árban kapható Vallus János
fia Hungaria gőzmalmában Jászberény.

Magyar általános kőszénbánya r.-társulat

képviselője

FODOR IZSÓ

SZOLNOK, SZAPÁRI-UTCZA 11. SZÁM.

Ajánlja a kitünő minőségű

Tatai brikett szenet

a tapasztalat igazolta, és számos elismerő levelek bizonyítják, hogy.

szántásnál gőzekéhez, cséplésnél locomobilokhoz nincs jobb és jutányosabb fűtő anyag a brikett szénél fűtő erőben eléri a porosz szenet,

szoba fűtésre legkitünőbb,

mert szagtalan, nem piszkít, nem porlik, salak nélkül hamuvá ég, egyforma darabokból áll, nem kell törni.

A Tatai brikett szén szolnoki főelárusító helye: »Mezőgazdasági szövetkezet«.

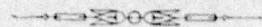
3—12

Braun Vilmos

kárpitos

Szolnok, Felső malom-ut 4. szám.

Készítek diványokat 12 frttól feljebb

Garniturákat 50 „ „

Matt teljes hálószoba 110 „ „

Ebédülő berendezés . . 80 „ „

Fabutorok rajz után a legjutányosabb
árban készíttetnek.

Mindenféle kárpitos és diszitó munkák, valamint tapétázások a legjutányosabb árban számíttatnak

Tisztelettel

Braun Vilmos

vármegyei és közközházi kárpitos.

3—52

Spitzer Lajos

férfi- és női divat-áruháza o o o o o o o

Szolnokon.

Tavaszi idényre

férfi- és gyermek kalapok, legjobb minőségű cipők, harisnyák, sapkák, ruhácskák, fehérneműek, divatos nyakkendők, napernyők, blouzok és minden e szakmába vágó cikket

Legnagyobb * *

* * **választékban**

szereztem be és minden igyekezetem oda irányul, hogy úgy a helybeli, mint a vidéki vevőközönséget jó árukkal és olcsó szolid árakkal kielégíthessem.

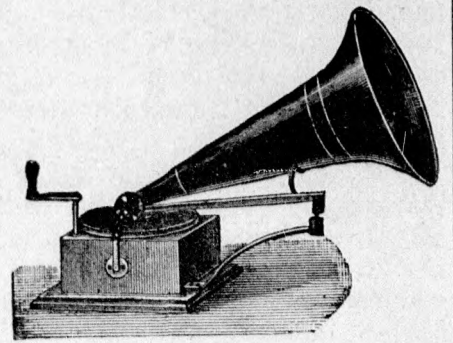
5—10

Kintzler Testvérek

mű-órás és ékszerészek

Üzlet: Gorove-utca **SZOLNOKON.**

Saját ház

Ajánlja raktárukat

INGA, FALI, ÉBRESZTŐ ÓRÁK

svájci remontoir, horgony és henger, arany, ezüst, nickel,

férfi ésnői zseb-órákból.

Javítások és ujonnan elkészítések egy évi jóállás mellett eszközöltetnek.

Arany ékszerek a magy. kir. fémjelző hivatal bélyegével vevőnek ellátva, u. m.

KARPERECZEK, BROCHOK.

MEDAL, ÉRMEK, GARNITUROK, FÜLBÉVALÓK.

Köves-, karika-, brillant- és gyémánt-gyűrűk.

INGGOMBOK és ARANYLÁNCZOK

gyári áron.

Látszerészeti cikkek minden kivitelben.

13 próbás ezüst tárgyak, asztalszerek, girandok, asztalékek nemcsak legdivatosabb, de legjutányosabb áron nagy választékban találhatók.

— Vidéki —
megrendelések
pontosan és azonnal
— teljesítetnek. —

— Vésési —
munkák helyben
— készülnek. —

o o o o o o o o o o o Foyton ujdonság levelező-lapokban. o o o o o o o o o o o

HÁY ÉS GRÜN

o o o vármegyei kő- és könyvnyomdászok o o o
könyv-, papir-, író- és rajzeszköz kereskedése,
o o o könyvnyomdája és könyvkötészete o o o

SZOLNOKON, Kintzler-ház.

o o o Dívat- és napilapok előfizetése elfogadtatik. o o o

Igen elegáns, eddig itt még nem látott béli meghívók.

Van szerencsénk a t. közönség tudomására hozni, hogy

Könyvkereskedésünkben

a legújabb kiadású könyvek kaphatók. Raktáron nem lévő dolgok pedig 48 óra alatt portó költség fel-számítása nélkül hozatnak meg. Nagyobb értéket képező jogi, orvosi és mérnöki könyvek hitelre, vagy részletfizetésre szállíthatnak.

Könyvnyomdánkban

hivatalos községi, ügyvédi, kir. közjegyzői, kir. bir. végrehajtói és egyházi nyomtatványok, lakodalmi és béli meghívók, eljegyzési kártyák, látogatási jegyek, gyászjelentések, plakátok, árjegyzékek, egyáltalán minden a nyomdászat körébe vágó dolgok bámulatosan szép kivitelben a legolcsóbb árban számíttatnak. — Könyvnyomdánk (Nerfeld Ferencz ur üzlete átellenében benn az udvarban) éjjel nappal üzemben van és így az est folyamán megrendelt sürgős munkák reggelre elkészítetnek a nélkül, hogy azért magasabb díjazást számítanánk. Vidéki megrendelések portómentesen szállíthatnak. A kiszolgálat szolid és pon-

tos. A nyomtatványok hibátlanok. Nagyobb munkák megrendelése esetén kívánatra vidéken is felkeressük vevőinket személyesen.

Papirkereskedésünkben

ugy a legfinomabb minőségű író- és levélpapírosok, mint luxusdobozok, festékek, festő és paus vásznak (pointles munkákhoz), valamint író, irodai szerek, téntartók és dísz tárgyak. — a legfinomabb kivitelű pénz-, szivar-, cigarettá tárczák, sétatokok, a legkiválóbb minőségű író- és kopir ténták a legjutányosabb árban számíttatnak.

Könyvkötészetünkben

ugy a nagy formátumu hivatalos könyvek, mint díszkötések, ugyszintén galanterie munkák ár és kiállítás tekintetében versenyen felül állanak.

Nagybecsű támogatást kérve vagyunk

tisztelettel

HÁY és GRÜN.

o o o o o o o o o o o Dismütárgyak dus választékban. o o o o o o o o o o o